

Mišljenja medicinskih sestara i medicinskih tehničara Doma zdravlja Zagreb Centar o njihovoj ulozi u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji

Vrbanić, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Dental Medicine and Health Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:243:739003>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Dental Medicine and Health Osijek
Repository](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA DENTALNU MEDICINU I ZDRAVSTVO
OSIJEK**

Diplomski sveučilišni studij Sestrinstvo

Katarina Vrbanić

**MIŠLJENJA MEDICINSKIH SESTARA I
MEDICINSKIH TEHNIČARA DOMA
ZDRAVLJA ZAGREB CENTAR O
NJIHOVOJ ULOZI U PREPOZNAVANJU
NASILJA NAD STARIJIM OSOBAMA U
OBITELJI**

Diplomski rad

Sveta Nedelja, 2022.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA DENTALNU MEDICINU I ZDRAVSTVO

OSIJEK

Diplomski sveučilišni studij Sestrinstvo

Katarina Vrbanić

**MIŠLJENJA MEDICINSKIH SESTARA I
MEDICINSKIH TEHNIČARA DOMA
ZDRAVLJA ZAGREB CENTAR O
NJIHOVOJ ULOZI U PREPOZNAVANJU
NASILJA NAD STARIJIM OSOBAMA U
OBITELJI**

Diplomski rad

Sveta Nedelja, 2022.

Rad je ostvaren u Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek

Mentorica rada: doc.dr.sc. Sandra Vuk-Pisk

Rad ima 41 list i 7 tablica.

Znanstveno područje: Biomedicina i zdravstvo

Znanstveno polje: Kliničke medicinske znanosti

Znanstvena grana: Sestrinstvo

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1.Oblici zlostavljanja.....	1
1.2.Medicinske sestre i tehničari u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji.....	2
2. CILJEVI	4
3. ISPITANICI I METODE	5
3.1. Ustroj studije	5
3.2. Ispitanici	5
3.3. Metode.....	5
3.4. Statističke metode	5
4. REZULTATI.....	6
5. RASPRAVA.....	27
6. ZAKLJUČAK	31
7. SAŽETAK.....	32
8. SUMMARY	33
9. LITERATURA.....	34
10. ŽIVOTOPIS	37

1. UVOD

Zlostavljanje i zanemarivanje starijih osoba u obiteljskoj zajednici je prisutno, no o njemu se malo govori i rijetko se prijavljuje nadležnim institucijama. Medicinske sestre i tehničari samostalno ili kao dio tima u kontaktu su sa pacijentima i njihovim obiteljima te često vrlo dobro poznaju dinamiku obitelji. U Hrvatskoj se posljednjih godina sve više pažnje posvećuje problematici nasilja nad starijim osobama u obitelji (1).

Nasilje u obitelji manifestira se kao ponašanje kojemu je uporabom prisile, manipulacije i zastrašivanja, cilj imati kontrolu nad članovima obiteljske zajednice. Uloga zdravstvenih djelatnika može biti izrazito značajna u prepoznavanju i prevenciji nasilja u obitelji. Kod svakog profesionalca, prepoznavanjem slučaja nasilja u obitelji, otvaraju se mnoge profesionalne i osobne dvojbe. Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, obveza je zdravstvenih djelatnika prijaviti nasilje u obitelji. Članak 7, st. 1 navedenog Zakona propisuje da zdravstveni radnici, djelatnici u ustanovama socijalne skrbi, osobe u odgojno-obrazovnim ustanovama, stručni radnici zaposleni u vjerskim ustanovama, humanitarnim organizacijama ili organizacijama civilnog društva te sve druge stručne osobe koje u svom radu dolaze u kontakt sa žrtvama nasilja u obitelji dužni su prijaviti policiji ili državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji za koje su saznali u obavljanju svojih poslova (2). U zdravstvu ne postoji standardizirana evidencija, što onemogućuje dobivanje pouzdanih podataka o liječenju i hospitalizaciji žrtava obiteljskog nasilja (3).

1.1. Oblici zlostavljanja

Prema tipovima nasilja ono se dijeli na vidljivija nasilja koja se lakše uočavaju i češće prijavljuju, npr. teže fizičko nasilje. „Nevidljiva“ nasilja se manje prijavljuju, npr. Psihičko zlostavljanje i zanemarivanje ili neadekvatna skrb. O nasilju nad starijima nema mnogo informacija, pa je time, izvan osnovnih službenih statističkih pokazatelja, gotovo nemoguće procijeniti njegov pravi broj. Često se u rezultatima istraživanja ističe da je nasilje nad starijim osobama „tamna brojka“ (4).

Fizičko zlostavljanje

Odnosi se na razne neprimjerene postupke, koji mogu uključivati šamaranje, pljuvanje, vezanje, udaranje, uskraćivanje lijekova, ograničavanje slobode. Ovakva vrsta zlostavljanja često dovodi do nepokretnosti ili smrtnog ishoda.

Psihičko i emocionalno zlostavljanje

Odnosi se na podcjenjivanje starijih osoba i degradiranje njihovog ljudskog dostojanstva. Svaki čin verbalnog ili neverbalnog postupanja koji utječe na smanjenje samopoštovanja ili dignitet osobe te loše utječe na njihov psihološki i emocionalni integritet predstavlja zlostavljanje. Ovo uključuje laganje, prijetnje, zastrašivanje, ponižavanje, socijalno izoliranje itd. Prema istraživanjima, unutar hrvatskih obitelji upravo psihičko zlostavljanje predstavlja najučestaliji oblik zlostavljanja.

Ekonomsko zlostavljanje

Odnosi se na financijsku manipulaciju ili iskorištavanje, a obuhvaća krivotvorenje, ucjene, prijevare i zlouporabu. Osim toga, obuhvaća i mijenjanje oporuke, krađu novca, korištenje imovine starijih osoba bez njihovog znanja itd.

Seksualno zlostavljanje

Definira se kao izravno ili neizravno sudjelovanje u seksualnoj aktivnosti bez pristanka starije osobe. Odnosi se na neprimjereno i neželjeno dodirivanje, sve oblike seksualnog napada kao što su silovanje, sodomija, razgolićavanje i fotografiranje.

Zanemarivanje

Ovaj oblik zlostavljanja obuhvaća razne oblike ponašanja, kao što su nezainteresiranost za potrebe starije osobe, prebacivanje odgovornosti i obveza koje su u neskladu s psihofizičkim stanjem starije osobe istoj, uskraćivanje primjerene prehrane ili zdravstvene skrbi (5).

1.2. Medicinske sestre i tehničari u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji

Sa starenjem stanovništva očekuje se da će rasti broj starijih osoba ranjivih na zlostavljanje (6). Medicinske sestre i medicinski tehničari rade u različitim okruženjima s osobama starije dobi, uključujući i njihove obitelji u zajednici, surađuju sa liječnicima obiteljske medicine,

zdravstvenim djelatnicima u institucijama i socijalnim radnicima te su kritički pozicionirani u pružanju kreativnih i inovativnih rješenja koja doprinose promjenama u kvaliteti života osoba starije dobi. Medicinske sestre i medicinski tehničari imaju značajnu ulogu u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji (7). To se posebno odnosi na medicinske sestre i medicinske tehničare zaposlene u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (obiteljska medicina, patronažna služba, palijativna skrb) uzimajući u obzir činjenicu da su u trajnom kontaktu sa pacijentima kroz duži niz godina, neki i desetljećima te imaju uvid u obiteljske odnose i dinamiku obitelji. Prilikom kućnih posjeta, upoznavanjem životnog prostora i okoline pacijenata dobiva se još bolji uvid u stanje i odnose unutar obitelji. Nasilje u obitelji ne poznaje granice. Ono se pojavljuje u osobnim odnosima bez obzira na kulturu, rasu, religiju ili socioekonomski status. Svi zdravstveni radnici moraju razumjeti da je nasilje u obitelji, bilo u obliku emocionalnog, psihičkog, seksualnog, fizičkog često u našem društvu i da trebaju razviti sposobnost prepoznavanja istog i shodno tome postupati na adekvatan način (8). Medicinske sestre provode više vremena s pacijentima od svih ostalih zdravstvenih radnika, u idealnoj su poziciji za prepoznavanje, intervenciju i prijavu zlostavljanja i općenito su predvodnice u sprečavanju zlostavljanja starijih osoba (9).

2. CILJEVI

Cilj ovog istraživanja je ispitati mišljenja medicinskih sestara / tehničara Doma zdravlja Zagreb – Centar o njihovoj ulozi i značaju kao službenih osoba u prepoznavanju znakova zanemarivanja i zlostavljanja starijih osoba u obitelji.

Specifični ciljevi:

- ispitati upućenost medicinskih sestara / tehničara Doma zdravlja Zagreb – Centar u prepoznavanje znakova nasilja nad starijim osobama u obitelji
- ispitati upoznatost medicinskih sestara / tehničara Doma zdravlja Zagreb – Centar sa Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji i njihovim obvezama koje iz istog proizlaze
- ispitati percepciju važnosti vlastite uloge medicinskih sestara / tehničara Doma zdravlja Zagreb – Centar u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji

3. ISPITANICI I METODE

3.1. Ustroj studije

Presječna studija (10).

3.2. Ispitanici

Nakon odobrenja etičkog povjerenstva Doma zdravlja Zagreb – Centar URBROJ: 251-510-03-20-22-04, 1. kolovoza 2022. započinje se anketiranje zaposlenika. Ispitanici u istraživanju su medicinske sestre i medicinski tehničari svih stupnjeva obrazovanja Doma zdravlja Zagreb – Centar. Istraživanje je provedeno tijekom kolovoza 2022. na ukupno 103 ispitanika. Sudjelovanje u istraživanju bilo je anonimno.

3.3. Metode

Podatci su prikupljeni putem anonimnog upitnika izrađenog samo u svrhu izrade ovog diplomskog rada. Na email adrese ispitanika poslana je poveznica na online upitnik oblikovan pomoću Google Forms obrasca.

Anketni upitnik sastojao se od dva dijela:

1. Sociodemografski podaci koji sadrže 6 pitanja, uključuju pitanja o dobi, spolu, stručnoj spremi, radnom mjestu, radnom stažu i području rada.
2. Upoznatost s edukacijama o prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji i prisustvovanje na istima, stavovi o nasilju nad starijim osobama u obitelji, iskustva s nasiljem nad starijim osobama u obitelji.

Kriterij uključenja je bio da su svi ispitanici medicinske sestre i tehničari zaposleni u Domu zdravlja Zagreb – Centar.

3.4. Statističke metode

Kategorijski podatci su predstavljeni apsolutnim i relativnim frekvencijama. Razlike kategorijskih varijabli testirane su hi kvadrat testom, a po potrebi Fisherovim egzaktnim testom. Sve p vrijednosti su dvostrane. Razina značajnosti bila je postavljena na $\alpha=0,05$. Za statističku analizu je korišten statistički program SPSS (inačica 26.0, SPSS Inc., Chicago, IL, SAD)

4. REZULTATI

Tablica 1: Sociodemografski pokazatelji

		N	%
Dob	18 – 25 godina	13	12,6%
	26 – 35 godina	24	23,3%
	36 – 40 godina	20	19,4%
	41 – 50 godina	16	15,5%
	51 - 60 godina	27	26,2%
	više od 60 godina	3	2,9%
	Ukupno	103	100,0%
Spol	Ženski	95	92,2%
	Muški	8	7,8%
	Ukupno	103	100,0%
Stručna sprema	medicinska sestra /tehničar opće njege	49	47,6%
	prvostupnica/ prvostupnik sestrištva	43	41,7%
	dipl. med. tech. /mag.sestrištva	9	8,7%
	doktor znanosti i više	2	1,9%
	Ukupno	103	100,0%
Radno mjesto	Obiteljska medicina	36	35,0%
	Ginekološka ambulanta	3	2,9%
	Stomatološka ambulanta	14	13,6%
	Patronažna djelatnost	37	35,9%
	Palijativna skrb	1	1,0%
	Ostalo	12	11,7%
	Ukupno	103	100,0%
Radni staž	0 – 1 godinu	5	4,9%
	1 – 5 godina	14	13,6%
	6 – 10 godina	10	9,7%
	11 – 20 godina	27	26,2%
	21 – 25 godina	13	12,6%
	26 i više godina	34	33,0%
	Ukupno	103	100,0%
Područje rada	Ruralno područje	4	3,9%
	Gradsko područje	85	82,5%
	Ruralno i gradsko područje	14	13,6%
	Ukupno	103	100,0%

Pogledaju li se podaci za dob ispitanika može se uočiti kako 12,6 % ima 18 – 25 godina, 23,3 % ima 26 – 35 godina, 19,4 % ima 36 – 40 godina, 15,5 % ima 41 – 50 godina, 26,2 % ima 51 – 60 godina, dok 2,9 % ima više od 60 godina, kod spola ispitanika 92,2 % je ženskog spola, dok je 7,8 % ispitanika muškog spola, kod stručne spreme 47,6 % navodi medicinska sestra / tehničar opće njege, 41,7 % navodi prvostupnica/prvostupnik sestринства, 8,7 % navodi dipl. med. tech. / mag.sestrinstva, dok 1,9 % navodi doktor znanosti i više, kod radnog mjesta 35,0 % navodi obiteljska medicina, 2,9 % navodi ginekološka ambulanta, 13,6 % navodi stomatološka ambulanta, 35,9 % navodi patronažna djelatnost, 1,0 % navodi palijativna skrb, dok 11,7 % navodi ostalo, kod radnog staža 4,9 % navodi 0 – 1 godinu, 13,6 % navodi 1 – 5 godina, 9,7 % navodi 6 – 10 godina, 26,2 % navodi 11 – 20 godina, 12,6 % navodi 21 – 25 godina, dok 33,0 % navodi 26 i više godina, kod područja rada 3,9 % navodi ruralno područje, 82,5 % navodi gradsko područje, dok 13,6 % navodi ruralno i gradsko područje (Tablica 1).

Testiranje razlike kod promatranih pitanja na temelju promatranih pokazatelja

Kroz Tablicu 2. prikazano je testiranje s obzirom na promatrane pokazatelje, testiranje je provedeno Hi kvadrat testom, a odgovori ispitanika prikazani su u obliku apsolutnih frekvencija, te postotaka.

Tablica 2: Usporedba u odnosu na područje rada

		Područje rada							
		Ruralno područje		Gradsko područje		Ruralno i gradsko područje		Ukupno	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Smatrate li da Vam je potrebna stručna edukacija vezana za prepoznavanje nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	2	50,0%	39	45,9%	7	50,0%	48	46,6%
	Ne	1	25,0%	19	22,4%	3	21,4%	23	22,3%
	Nisam siguran/na	1	25,0%	27	31,8%	4	28,6%	32	31,1%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Postoji li u Vašoj ustanovi edukacija djelatnika vezana za postupanje u slučaju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	0	0,0%	1	1,2%	1	7,1%	2	1,9%
	Ne	3	75,0%	53	62,4%	9	64,3%	65	63,1%
	Nisam siguran/na	1	25,0%	31	36,5%	4	28,6%	36	35,0%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Jeste li kada prisustvovali edukaciji vezanoj za postupanje u slučajevima nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	1	25,0%	15	17,6%	3	21,4%	19	18,4%
	Ne	3	75,0%	70	82,4%	11	78,6%	84	81,6%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%

Tablica 2 – nastavak

Smatrate li se kompetentnim za prepoznavanje obiteljskog nasilja nad starijim osobama	Da	2	50,0%	43	50,6%	8	57,1%	53	51,5%
	Ne	2	50,0%	42	49,4%	6	42,9%	50	48,5%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Postoji li u RH zakonska obaveza zdravstvenih djelatnika prijaviti nasilje u obitelji nad starijom osobom policiji i Centru za socijalnu skrb	Da	2	50,0%	58	68,2%	11	78,6%	71	68,9%
	Ne	0	0,0%	1	1,2%	0	0,0%	1	1,0%
	Nisam siguran/na	2	50,0%	26	30,6%	3	21,4%	31	30,1%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Prema Vašem mišljenju, koja je vrsta nasilja nad starijim osobama u obitelji najgora	Emocionalno zlostavljanje	2	50,0%	16	18,8%	4	28,6%	22	21,4%
	Fizičko zlostavljanje	0	0,0%	13	15,3%	2	14,3%	15	14,6%
	Seksualno zlostavljanje	2	50,0%	20	23,5%	1	7,1%	23	22,3%
	Ekonomsko zlostavljanje	0	0,0%	2	2,4%	1	7,1%	3	2,9%
	Zanemarivanje	0	0,0%	34	40,0%	6	42,9%	40	38,8%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Smatrate li da ste u slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji dužni razgovarati sa potencijalnom žrtvom i navesti ju da vam se povjeri	Da	4	100,0%	73	85,9%	11	78,6%	88	85,4%
	Ne	0	0,0%	1	1,2%	0	0,0%	1	1,0%
	Nisam siguran/na	0	0,0%	11	12,9%	3	21,4%	14	13,6%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%

Tablica 2 – nastavak

U slučaju da vam se starija osoba, žrtva obiteljskog nasilja, povjeri da je zlostavljana i zamoli vas da nikome ne kažete, biste li isto prijavili	Da	2	50,0%	53	62,4%	7	50,0%	62	60,2%
	Ne	0	0,0%	3	3,5%	2	14,3%	5	4,9%
	Nisam siguran/na	2	50,0%	29	34,1%	5	35,7%	36	35,0%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
U slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji, biste li isto prijavili nadležnim institucijama	Da	3	75,0%	69	81,2%	9	64,3%	81	78,6%
	Ne	1	25,0%	0	0,0%	2	14,3%	3	2,9%
	Nisam siguran/na	0	0,0%	16	18,8%	3	21,4%	19	18,4%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Smatrate li da nasilje nad starijom osobom u obitelji može biti nenamjerno	Da	2	50,0%	40	47,1%	6	42,9%	48	46,6%
	Ne	2	50,0%	45	52,9%	8	57,1%	55	53,4%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Ako ste na radnom mjestu bili prisutni prilikom obiteljskog nasilja nad starijom osobom, jeste li to prijavili	Da	0	0,0%	26	34,2%	6	46,2%	32	34,4%
	Ne	4	100,0%	50	65,8%	7	53,8%	61	65,6%
	Ukupno	4	100,0%	76	100,0%	13	100,0%	93	100,0%

Tablica 2 – nastavak

Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Policiji	0	0,0%	4	4,7%	0	0,0%	4	3,9%
	Socijalnoj službi	0	0,0%	18	21,2%	5	35,7%	23	22,3%
	Ostalo	0	0,0%	17	20,0%	2	14,3%	19	18,4%
	Nisam prijavio/la	4	100,0%	46	54,1%	7	50,0%	57	55,3%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Jeste li na radnom mjestu doživjeli poziv u pomoć starije osobe žrtve nasilja u obitelji	Da	0	0,0%	11	12,9%	4	28,6%	15	14,6%
	Ne	4	100,0%	70	82,4%	9	64,3%	83	80,6%
	Nisam siguran/na	0	0,0%	4	4,7%	1	7,1%	5	4,9%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Policiji	0	0,0%	2	2,4%	0	0,0%	2	1,9%
	Socijalnoj službi	0	0,0%	9	10,6%	2	14,3%	11	10,7%
	Ostalo	0	0,0%	18	21,2%	5	35,7%	23	22,3%
	Nisam prijavio/la	4	100,0%	56	65,9%	7	50,0%	67	65,0%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Prema Vašem mišljenju, kome bi se starije osobe žrtve obiteljskog nasilja prije povjerile	Medicinskim sestrama/tehničarima	3	75,0%	58	68,2%	9	64,3%	70	68,0%
	Liječnicima	1	25,0%	27	31,8%	5	35,7%	33	32,0%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Prema Vašem mišljenju, starije osobe u obitelji najčešće su zlostavljane od	Partner/supružnik	2	50,0%	22	25,9%	3	21,4%	27	26,2%
	Djeca	2	50,0%	42	49,4%	5	35,7%	49	47,6%
	Snahe/zetovi	0	0,0%	14	16,5%	4	28,6%	18	17,5%
	Unučad	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ostalo	0	0,0%	7	8,2%	2	14,3%	9	8,7%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%

Tablica 2 – nastavak

Smatrate li se kompetentnim za educiranje članova obitelji o mjerama koje bi mogle prekinuti/spriječiti eventualno nasilje iz neznanja	Da	0	0,0%	15	17,6%	4	28,6%	19	18,4%
	Ne	3	75,0%	28	32,9%	4	28,6%	35	34,0%
	Nisam siguran/na	1	25,0%	42	49,4%	6	42,9%	49	47,6%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%
Smatrate li da je vaša uloga kao službene osobe bitna u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	4	100,0%	74	87,1%	12	85,7%	90	87,4%
	Ne	0	0,0%	1	1,2%	0	0,0%	1	1,0%
	Nisam siguran/na	0	0,0%	10	11,8%	2	14,3%	12	11,7%
	Ukupno	4	100,0%	85	100,0%	14	100,0%	103	100,0%

Tablica 3: Hi kvadrat test

		Područje rada
Smatrate li da Vam je potrebna stručna edukacija vezana za prepoznavanje nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	,161
	df	4
	Sig.	,997
Postoji li u Vašoj ustanovi edukacija djelatnika vezana za postupanje u slučaju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	2,717
	df	4
	Sig.	,606
Jeste li kada prisustvovali edukaciji vezanoj za postupanje u slučajevima nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	,233
	df	2
	Sig.	,890
Smatrate li se kompetentnim za prepoznavanje obiteljskog nasilja nad starijim osobama	Chi-square	,210
	df	2
	Sig.	,900
Postoji li u RH zakonska obaveza zdravstvenih djelatnika prijaviti nasilje u obitelji nad starijom osobom policiji i Centru za socijalnu skrb	Chi-square	1,497
	df	4
	Sig.	,827

Tablica 3 – nastavak

Prema Vašem mišljenju, koja je vrsta nasilja nad starijim osobama u obitelji najgora	Chi-square	8,329
	df	8
	Sig.	,402
Smatrate li da ste u slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji dužni razgovarati sa potencijalnom žrtvom i navesti ju da vam se povjeri	Chi-square	1,593
	df	4
	Sig.	,810
U slučaju da vam se starija osoba, žrtva obiteljskog nasilja, povjeri da je zlostavljana i zamoli vas da nikome ne kažete, biste li isto prijavili	Chi-square	3,722
	df	4
	Sig.	,445
U slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji, biste li isto prijavili nadležnim institucijama	Chi-square	16,648
	df	4
	Sig.	,002*
Smatrate li da nasilje nad starijom osobom u obitelji može biti nenamjerno	Chi-square	,105
	df	2
	Sig.	,949
Ako ste na radnom mjestu bili prisutni prilikom obiteljskog nasilja nad starijom osobom, jeste li to prijavili	Chi-square	2,894
	df	2
	Sig.	,235
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Chi-square	5,431
	df	6
	Sig.	,490
Jeste li na radnom mjestu doživjeli poziv u pomoć starije osobe žrtve nasilja u obitelji	Chi-square	3,653
	df	4
	Sig.	,455
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Chi-square	4,336
	df	6
	Sig.	,631
Prema Vašem mišljenju, kome bi se starije osobe žrtve obiteljskog nasilja prije povjerile	Chi-square	,181
	df	2
	Sig.	,914
Prema Vašem mišljenju, starije osobe u obitelji najčešće su zlostavljane od	Chi-square	4,070
	df	6
	Sig.	,667
Smatrate li se kompetentnim za educiranje članova obitelji o mjerama koje bi mogle prekinuti/ spriječiti eventualno nasilje iz neznanja	Chi-square	4,228
	df	4
	Sig.	,376
Smatrate li da je vaša uloga kao službene osobe bitna u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	,841
	df	4
	Sig.	,933

*. Statistički značajna razlika Hi kvadrat testa na razini ,05

Pogleda li se razina signifikantnosti kod pitanja „u slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji, biste li isto prijavili nadležnim institucijama“ evidentno je da vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što ukazuje na statistički značajnu razliku u odnosu na područje rada (Tablica 3).

Tablica 4: Usporedba u odnosu na radni staž

		Radni staž											
		0 – 1 godinu		1 – 5 godina		6 – 10 godina		11 – 20 godina		21 – 25 godina		26 i više godina	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Smatrate li da Vam je potrebna stručna edukacija vezana za prepoznavanje nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	3	60,0%	7	50,0%	5	50,0%	1	51,9%	5	38,5%	1	41,2%
	Ne	1	20,0%	3	21,4%	1	10,0%	7	25,9%	4	30,8%	7	20,6%
	Nisam siguran /na	1	20,0%	4	28,6%	4	40,0%	6	22,2%	4	30,8%	1	38,2%
	Ukupno	5	100,0%	14	100,0%	10	100,0%	27	100,0%	13	100,0%	21	100,0%
Postoji li u Vašoj ustanovi edukacija djelatnika vezana za postupanje u slučaju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	0	0,0%	0	0,0%	2	20,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne	1	20,0%	8	57,1%	6	60,0%	1	70,4%	9	69,2%	2	64,7%
	Nisam siguran /na	4	80,0%	6	42,9%	2	20,0%	8	29,6%	4	30,8%	1	35,3%
	Ukupno	5	100,0%	14	100,0%	10	100,0%	27	100,0%	13	100,0%	3	100,0%
Jeste li kada prisustvovali edukaciji vezanoj za postupanje u slučajevima nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	1	20,0%	1	7,1%	3	30,0%	6	22,2%	1	7,7%	7	20,6%
	Ne	4	80,0%	13	92,9%	7	70,0%	2	77,8%	1	92,3%	2	79,4%
	Ukupno	5	100,0%	14	100,0%	10	100,0%	27	100,0%	3	100,0%	9	100,0%

Tablica 4 – nastavak

Smatrate li se kompetentnim za prepoznavanje obiteljskog nasilja nad starijim osobama	Da	3	60,0 %	9	64,3 %	3	30,0 %	1	51,9 %	6	46,2 %	1	52,9 %
	Ne	2	40,0 %	5	35,7 %	7	70,0 %	1	48,1 %	7	53,8 %	1	47,1 %
	Ukupno	5	100,0 %	14	100,0 %	10	100,0 %	2	100,0 %	13	100,0 %	3	100,0 %
Postoji li u RH zakonska obaveza zdravstvenih djelatnika prijaviti nasilje u obitelji nad starijom osobom policiji i Centru za socijalnu skrb	Da	2	40,0 %	7	50,0 %	9	90,0 %	1	70,4 %	7	53,8 %	2	79,4 %
	Ne	0	0,0 %	1	7,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
	Nisam siguran/na	3	60,0 %	6	42,9 %	1	10,0 %	8	29,6 %	6	46,2 %	7	20,6 %
	Ukupno	5	100,0 %	14	100,0 %	10	100,0 %	2	100,0 %	13	100,0 %	3	100,0 %
Prema Vašem mišljenju, koja je vrsta nasilja nad starijim osobama u obitelji najgora	Emocionalno zlostavljanje	2	40,0 %	0	0,0 %	2	20,0 %	5	18,5 %	4	30,8 %	9	26,5 %
	Fizičko zlostavljanje	1	20,0 %	4	28,6 %	0	0,0 %	6	22,2 %	1	7,7 %	3	8,8 %
	Seksualno zlostavljanje	1	20,0 %	4	28,6 %	5	50,0 %	5	18,5 %	3	23,1 %	5	14,7 %
	Ekonomsko zlostavljanje	0	0,0 %	0	0,0 %	1	10,0 %	0	0,0 %	1	7,7 %	1	2,9 %
	Zanemarivanja	1	20,0 %	6	42,9 %	2	20,0 %	1	40,7 %	4	30,8 %	1	47,1 %
	Ukupno	5	100,0 %	14	100,0 %	10	100,0 %	2	100,0 %	13	100,0 %	3	100,0 %

Tablica 4 – nastavak

Smatrate li da ste u slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji dužni razgovarati sa potencijalnom žrtvom i navesti ju da vam se povjeri	Da	5	100,0 %	1	78,6 %	9	90,0 %	2	85,2 %	1	76,9 %	3	88,2 %
	Ne	0	0,0%	0	0,0%	1	10,0 %	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Nisam siguran/na	0	0,0%	3	21,4 %	0	0,0%	4	14,8 %	3	23,1 %	4	11,8 %
	Ukupno	5	100,0 %	4	100,0 %	1	100,0 %	2	100,0 %	1	100,0 %	3	100,0 %
U slučaju da vam se starija osoba, žrtva obiteljskog nasilja, povjeri da je zlostavljana i zamoli vas da nikome ne kažete, biste li isto prijavili	Da	4	80,0 %	1	78,6 %	8	80,0 %	1	51,9 %	7	53,8 %	1	52,9 %
	Ne	1	20,0 %	1	7,1%	0	0,0%	0	0,0%	2	15,4 %	1	2,9%
	Nisam siguran/na	0	0,0%	2	14,3 %	2	20,0 %	1	48,1 %	4	30,8 %	1	44,1 %
	Ukupno	5	100,0 %	4	100,0 %	1	100,0 %	2	100,0 %	1	100,0 %	3	100,0 %
U slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji, biste li isto prijavili nadležnim institucijama	Da	5	100,0 %	1	78,6 %	9	90,0 %	1	66,7 %	9	69,2 %	2	85,3 %
	Ne	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	3,7%	2	15,4 %	0	0,0%
	Nisam siguran/na	0	0,0%	3	21,4 %	1	10,0 %	8	29,6 %	2	15,4 %	5	14,7 %
	Ukupno	5	100,0 %	4	100,0 %	1	100,0 %	2	100,0 %	1	100,0 %	3	100,0 %

Tablica 4 – nastavak

Smatrate li da nasilje nad starijom osobom u obitelji može biti nenamjerno	Da	4	80,0 %	8	57,1 %	5	50,0 %	1 2	44,4 %	6	46,2 %	1 3	38,2 %
	Ne	1	20,0 %	6	42,9 %	5	50,0 %	1 5	55,6 %	7	53,8 %	2 1	61,8 %
	Ukupno	5	100,0 %	1 4	100,0 %	1 0	100,0 %	2 7	100,0 %	1 3	100,0 %	3 4	100,0 %
Ako ste na radnom mjestu bili prisutni prilikom obiteljskog nasilja nad starijom osobom, jeste li to prijavili	Da	1	33,3 %	4	30,8 %	2	22,2 %	9	33,3 %	3	33,3 %	1 3	40,6 %
	Ne	2	66,7 %	9	69,2 %	7	77,8 %	1 8	66,7 %	6	66,7 %	1 9	59,4 %
	Ukupno	3	100,0 %	1 3	100,0 %	9	100,0 %	2 7	100,0 %	9	100,0 %	3 2	100,0 %
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Policiji	0	0,0%	1	7,1%	0	0,0%	1	3,7%	0	0,0%	2	5,9%
	Socijalnoj službi	1	20,0 %	4	28,6 %	2	20,0 %	3	11,1 %	3	23,1 %	1 0	29,4 %
	Ostalo	1	20,0 %	3	21,4 %	1	10,0 %	7	25,9 %	2	15,4 %	5	14,7 %
	Nisam prijavio/la	3	60,0 %	6	42,9 %	7	70,0 %	1 6	59,3 %	8	61,5 %	1 7	50,0 %
	Ukupno	5	100,0 %	1 4	100,0 %	1 0	100,0 %	2 7	100,0 %	1 3	100,0 %	3 4	100,0 %
Jeste li na radnom mjestu doživjeli poziv u pomoć starije osobe žrtve nasilja u obitelji	Da	2	40,0 %	1	7,1%	1	10,0 %	0	0,0%	2	15,4 %	9	26,5 %
	Ne	2	40,0 %	1 2	85,7 %	9	90,0 %	2 6	96,3 %	1 0	76,9 %	2 4	70,6 %
	Nisam siguran/na	1	20,0 %	1	7,1%	0	0,0%	1	3,7%	1	7,7%	1	2,9%
	Ukupno	5	100,0 %	1 4	100,0 %	1 0	100,0 %	2 7	100,0 %	1 3	100,0 %	3 4	100,0 %

Tablica 4 – nastavak

Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Policiji	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	5,9%
	Socijalnoj službi	1	20,0%	1	7,1%	1	10,0%	0	0,0%	2	15,4%	6	17,6%
	Ostalo	1	20,0%	4	28,6%	3	30,0%	7	25,9%	2	15,4%	6	17,6%
	Nisam prijavio/la	3	60,0%	9	64,3%	6	60,0%	2	74,1%	9	69,2%	2	58,8%
	Ukupno	5	100,0%	14	100,0%	10	100,0%	17	100,0%	13	100,0%	24	100,0%
Prema Vašem mišljenju, kome biste starije osobe obiteljskog nasilja prije povjerile	Medicinskim sestrama/tehničarima	4	80,0%	8	57,1%	5	50,0%	17	63,0%	10	76,9%	26	76,5%
	Liječnicima	1	20,0%	6	42,9%	5	50,0%	0	37,0%	3	23,1%	8	23,5%
	Ukupno	5	100,0%	14	100,0%	10	100,0%	17	100,0%	13	100,0%	34	100,0%
Prema Vašem mišljenju, starije osobe u obitelji najčešće su zlostavljane od	Partner/supružnik	1	20,0%	4	28,6%	4	40,0%	9	33,3%	2	15,4%	7	20,6%
	Djeca	1	20,0%	8	57,1%	3	30,0%	15	55,6%	5	38,5%	17	50,0%
	Snahe/zetovi	2	40,0%	2	14,3%	2	20,0%	3	11,1%	4	30,8%	5	14,7%
	Unučad	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ostalo	1	20,0%	0	0,0%	1	10,0%	0	0,0%	2	15,4%	5	14,7%
	Ukupno	5	100,0%	14	100,0%	10	100,0%	17	100,0%	13	100,0%	34	100,0%
Smatrate li se kompetentnim za educiranje članova obitelji o mjerama koje bi mogle prekinuti / spriječiti eventualno nasilje iz neznanja	Da	0	0,0%	3	21,4%	2	20,0%	5	18,5%	2	15,4%	7	20,6%
	Ne	2	40,0%	2	14,3%	3	30,0%	11	40,7%	5	38,5%	12	35,3%
	Nisam siguran/na	3	60,0%	9	64,3%	5	50,0%	11	40,7%	6	46,2%	15	44,1%
	Ukupno	5	100,0%	14	100,0%	10	100,0%	17	100,0%	13	100,0%	34	100,0%

Tablica 4 – nastavak

Smatrate li da je vaša uloga kao službene osobe bitna u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	4	80,0 %	1	85,7 %	8	80,0 %	2	92,6 %	1	92,3 %	2	85,3 %
	Ne	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	2,9%
	Nisam siguran /na	1	20,0 %	2	14,3 %	2	20,0 %	2	7,4%	1	7,7%	4	11,8 %
	Ukupno	5	100,0 %	1	100,0 %	1	100,0 %	2	100,0 %	1	100,0 %	3	100,0 %

Tablica 5: Hi kvadrat test

		Radni staž
Smatrate li da Vam je potrebna stručna edukacija vezana za prepoznavanje nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	3,851
	df	10
	Sig.	,954
Postoji li u Vašoj ustanovi edukacija djelatnika vezana za postupanje u slučaju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	24,561
	df	10
	Sig.	,006*
Jeste li kada prisustvovali edukaciji vezanoj za postupanje u slučajevima nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	3,443
	df	5
	Sig.	,632
Smatrate li se kompetentnim za prepoznavanje obiteljskog nasilja nad starijim osobama	Chi-square	3,090
	df	5
	Sig.	,686
Postoji li u RH zakonska obaveza zdravstvenih djelatnika prijaviti nasilje u obitelji nad starijom osobom policiji i Centru za socijalnu skrb	Chi-square	15,037
	df	10
	Sig.	,131
Prema Vašem mišljenju, koja je vrsta nasilja nad starijim osobama u obitelji najgora	Chi-square	21,688
	df	20
	Sig.	,358
Smatrate li da ste u slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji dužni razgovarati sa potencijalnom žrtvom i navesti ju da vam se povjeri	Chi-square	13,312
	df	10
	Sig.	,207
U slučaju da vam se starija osoba, žrtva obiteljskog nasilja, povjeri da je zlostavljana i zamoli vas da nikome ne kažete, biste li isto prijavili	Chi-square	16,321
	df	10
	Sig.	,091

Tablica 5 – nastavak

U slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji, biste li isto prijavili nadležnim institucijama	Chi-square	13,651
	df	10
	Sig.	,190
Smatrate li da nasilje nad starijom osobom u obitelji može biti nenamjerno	Chi-square	3,921
	df	5
	Sig.	,561
Ako ste na radnom mjestu bili prisutni prilikom obiteljskog nasilja nad starijom osobom, jeste li to prijavili	Chi-square	1,236
	df	5
	Sig.	,941
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Chi-square	7,138
	df	15
	Sig.	,954
Jeste li na radnom mjestu doživjeli poziv u pomoć starije osobe žrtve nasilja u obitelji	Chi-square	16,135
	df	10
	Sig.	,096
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Chi-square	11,259
	df	15
	Sig.	,734
Prema Vašem mišljenju, kome bi se starije osobe žrtve obiteljskog nasilja prije povjerile	Chi-square	4,487
	df	5
	Sig.	,482
Prema Vašem mišljenju, starije osobe u obitelji najčešće su zlostavljane od	Chi-square	14,720
	df	15
	Sig.	,472
Smatrate li se kompetentnim za educiranje članova obitelji o mjerama koje bi mogle prekinuti/ spriječiti eventualno nasilje iz neznanja	Chi-square	4,661
	df	10
	Sig.	,913
Smatrate li da je vaša uloga kao službene osobe bitna u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	3,838
	df	10
	Sig.	,954

*. Statistički značajna razlika Hi kvadrat testa na razini ,05.

Promotri li se razina signifikantnosti kod pitanja „Postoji li u Vašoj ustanovi edukacija djelatnika vezana za postupanje u slučaju nasilja nad starijim osobama u obitelji“ opaža se da vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što ukazuje na statistički značajnu razliku vezano uz radni staž (Tablica 5).

Tablica 6: Usporedba s obzirom na stručnu spremu

		Stručna sprema							
		med. sestra / tehničar opće njege		Prvostupnica / prvostupnik sestrinstva		dipl. med. tech. /mag.sestrinstva		doktor znanosti i više	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Smatrate li da Vam je potrebna stručna edukacija vezana za prepoznavanje nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	18	36,7%	23	53,5%	5	55,6%	2	100,0%
	Ne	10	20,4%	11	25,6%	2	22,2%	0	0,0%
	Nisam siguran/na	21	42,9%	9	20,9%	2	22,2%	0	0,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Postoji li u Vašoj ustanovi edukacija djelatnika vezana za postupanje u slučaju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	1	2,0%	1	2,3%	0	0,0%	0	0,0%
	Ne	29	59,2%	30	69,8%	6	66,7%	0	0,0%
	Nisam siguran/na	19	38,8%	12	27,9%	3	33,3%	2	100,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Jeste li kada prisustvovali edukaciji vezanoj za postupanje u slučajevima nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	6	12,2%	11	25,6%	2	22,2%	0	0,0%
	Ne	43	87,8%	32	74,4%	7	77,8%	2	100,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Smatrate li se kompetentnim za prepoznavanje obiteljskog nasilja nad starijim osobama	Da	23	46,9%	21	48,8%	8	88,9%	1	50,0%
	Ne	26	53,1%	22	51,2%	1	11,1%	1	50,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%

Tablica 6 – nastavak

Postoji li u RH zakonska obaveza zdravstvenih djelatnika prijaviti nasilje u obitelji nad starijom osobom policiji i Centru za socijalnu skrb	Da	28	57,1%	34	79,1%	7	77,8%	2	100,0%
	Ne	1	2,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Nisam siguran/na	20	40,8%	9	20,9%	2	22,2%	0	0,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Prema Vašem mišljenju, koja je vrsta nasilja nad starijim osobama u obitelji najgora	Emocionalno zlostavljanje	10	20,4%	10	23,3%	2	22,2%	0	0,0%
	Fizičko zlostavljanje	8	16,3%	5	11,6%	2	22,2%	0	0,0%
	Seksualno zlostavljanje	12	24,5%	8	18,6%	3	33,3%	0	0,0%
	Ekonomsko zlostavljanje	1	2,0%	2	4,7%	0	0,0%	0	0,0%
	Zanemarivanje	18	36,7%	18	41,9%	2	22,2%	2	100,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Smatrate li da ste u slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji dužni razgovarati sa potencijalnom žrtvom i navesti ju da vam se povjeri	Da	38	77,6%	40	93,0%	8	88,9%	2	100,0%
	Ne	0	0,0%	1	2,3%	0	0,0%	0	0,0%
	Nisam siguran/na	11	22,4%	2	4,7%	1	11,1%	0	0,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
U slučaju da vam se starija osoba, žrtva obiteljskog nasilja, povjeri da je zlostavljana i zamoli vas da nikome ne kažete, biste li isto prijavili	Da	28	57,1%	27	62,8%	5	55,6%	2	100,0%
	Ne	2	4,1%	3	7,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Nisam siguran/na	19	38,8%	13	30,2%	4	44,4%	0	0,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%

Tablica 6 – nastavak

U slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji, biste li isto prijavili nadležnim institucijama	Da	36	73,5%	34	79,1%	9	100,0%	2	100,0%
	Ne	1	2,0%	2	4,7%	0	0,0%	0	0,0%
	Nisam siguran/na	12	24,5%	7	16,3%	0	0,0%	0	0,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Smatrate li da nasilje nad starijom osobom u obitelji može biti nenamjerno	Da	26	53,1%	17	39,5%	3	33,3%	2	100,0%
	Ne	23	46,9%	26	60,5%	6	66,7%	0	0,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Ako ste na radnom mjestu bili prisutni prilikom obiteljskog nasilja nad starijom osobom, jeste li to prijavili	Da	5	11,9%	21	51,2%	4	50,0%	2	100,0%
	Ne	37	88,1%	20	48,8%	4	50,0%	0	0,0%
	Ukupno	42	100,0%	41	100,0%	8	100,0%	2	100,0%
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Policiji	2	4,1%	2	4,7%	0	0,0%	0	0,0%
	Socijalnoj službi	4	8,2%	15	34,9%	4	44,4%	0	0,0%
	Ostalo	11	22,4%	6	14,0%	0	0,0%	2	100,0%
	Nisam prijavio/la	32	65,3%	20	46,5%	5	55,6%	0	0,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Jeste li na radnom mjestu doživjeli poziv u pomoć starije osobe žrtve nasilja u obitelji	Da	4	8,2%	8	18,6%	3	33,3%	0	0,0%
	Ne	43	87,8%	32	74,4%	6	66,7%	2	100,0%
	Nisam siguran/na	2	4,1%	3	7,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ukupno	49	100,0%	43	100,0%	9	100,0%	2	100,0%

Tablica 6 – nastavak

Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Policiji	1	2,0%	1	2,3%	0	0,0%	0	0,0%
	Socijalnoj službi	2	4,1%	7	16,3%	2	22,2%	0	0,0%
	Ostalo	1	20,4%	9	20,9%	2	22,2%	2	100,0%
	Nisam prijavio/la	0		6		5	55,6%	0	0,0%
	Ukupno	4	100,0%	4	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Prema Vašem mišljenju, kome bi se starije osobe obiteljskog nasilja prije povjerile	Medicinskim sestrama/tehničarima	3	67,3%	3	69,8%	7	77,8%	0	0,0%
	Liječnicima	1	32,7%	1	30,2%	2	22,2%	2	100,0%
	Ukupno	4	100,0%	4	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
Prema Vašem mišljenju, starije osobe u obitelji najčešće su zlostavljane od	Partner/supružnik	1	24,5%	1	30,2%	2	22,2%	0	0,0%
	Djeca	2	46,9%	2	46,5%	4	44,4%	2	100,0%
	Snahe/zetovi	3		0		0		0	0,0%
	Unučad	9	18,4%	7	16,3%	2	22,2%	0	0,0%
	Ostalo	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ukupno	5	10,2%	3	7,0%	1	11,1%	0	0,0%
Smatrate li se kompetentnim za educiranje članova obitelji o mjerama koje bi mogle prekinuti/spriječiti eventualno nasilje iz neznanja	Da	4	100,0%	4	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
	Ne	6	12,2%	1	25,6%	2	22,2%	0	0,0%
	Nisam siguran/na	1	32,7%	1	30,2%	4	44,4%	2	100,0%
	Ukupno	2	55,1%	1	44,2%	3	33,3%	0	0,0%
Smatrate li da je vaša uloga kao službene osobe bitna u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	3	77,6%	4	95,3%	9	100,0%	2	100,0%
	Ne	8		1		0		0	0,0%
	Nisam siguran/na	1	2,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ukupno	1	20,4%	2	4,7%	0	0,0%	0	0,0%
Smatrate li da je vaša uloga kao službene osobe bitna u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Da	4	100,0%	4	100,0%	9	100,0%	2	100,0%
	Ne	9		3		0		0	0,0%
	Nisam siguran/na	1	20,4%	2	4,7%	0	0,0%	0	0,0%
	Ukupno	4	100,0%	4	100,0%	9	100,0%	2	100,0%

Tablica 7: Hi kvadrat test

		Stručna sprema
Smatrate li da Vam je potrebna stručna edukacija vezana za prepoznavanje nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	8,034
	df	6
	Sig.	,236
Postoji li u Vašoj ustanovi edukacija djelatnika vezana za postupanje u slučaju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	5,194
	df	6
	Sig.	,519
Jeste li kada prisustvovali edukaciji vezanoj za postupanje u slučajevima nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	3,245
	df	3
	Sig.	,355
Smatrate li se kompetentnim za prepoznavanje obiteljskog nasilja nad starijim osobama	Chi-square	5,569
	df	3
	Sig.	,135
Postoji li u RH zakonska obaveza zdravstvenih djelatnika prijaviti nasilje u obitelji nad starijom osobom policiji i Centru za socijalnu skrb	Chi-square	6,972
	df	6
	Sig.	,323
Prema Vašem mišljenju, koja je vrsta nasilja nad starijim osobama u obitelji najgora	Chi-square	6,458
	df	12
	Sig.	,891
Smatrate li da ste u slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji dužni razgovarati sa potencijalnom žrtvom i navesti ju da vam se povjeri	Chi-square	7,773
	df	6
	Sig.	,255
U slučaju da vam se starija osoba, žrtva obiteljskog nasilja, povjeri da je zlostavljana i zamoli vas da nikome ne kažete, biste li isto prijavili	Chi-square	3,086
	df	6
	Sig.	,798
U slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji, biste li isto prijavili nadležnim institucijama	Chi-square	4,809
	df	6
	Sig.	,569
Smatrate li da nasilje nad starijom osobom u obitelji može biti nenamjerno	Chi-square	4,613
	df	3
	Sig.	,202
Ako ste na radnom mjestu bili prisutni prilikom obiteljskog nasilja nad starijom osobom, jeste li to prijavili	Chi-square	19,232
	df	3
	Sig.	,000*
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Chi-square	22,713
	df	9
	Sig.	,007*
Jeste li na radnom mjestu doživjeli poziv u pomoć starije osobe žrtve nasilja u obitelji	Chi-square	6,148
	df	6
	Sig.	,407

Tablica 7 – nastavak

Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno	Chi-square	12,466
	df	9
	Sig.	,188
Prema Vašem mišljenju, kome bi se starije osobe žrtve obiteljskog nasilja prije povjerile	Chi-square	4,714
	df	3
	Sig.	,194
Prema Vašem mišljenju, starije osobe u obitelji najčešće su zlostavljane od	Chi-square	3,117
	df	9
	Sig.	,959
Smatrate li se kompetentnim za educiranje članova obitelji o mjerama koje bi mogle prekinuti/ spriječiti eventualno nasilje iz neznanja	Chi-square	7,728
	df	6
	Sig.	,259
Smatrate li da je vaša uloga kao službene osobe bitna u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji	Chi-square	8,472
	df	6
	Sig.	,206

*. Statistički značajna razlika Hi kvadrat testa na razini ,05

Promotri li se razina signifikantnosti kod pitanja „ako ste na radnom mjestu bili prisutni prilikom obiteljskog nasilja nad starijom osobom, jeste li to prijavili“, ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, kome ste prijavili gore navedeno, opaža se da vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što ukazuje na statistički značajnu razliku vezano uz stručnu spremu (Tablica 7).

5. RASPRAVA

Medicinske sestre i tehničari na svojim radilištima dužni su zakonom reguliranim obvezama prijaviti svako uočeno nasilje. Iz tog razloga bilo je važno ispitati mišljenja istih o percepciji vlastite uloge u prepoznavanju i sprječavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji, važnosti i potrebi stručne edukacije vezane za isto te elementarnom poznavanju zakonskih obveza. Rezultatima ovog istraživanja provedenog u Domu zdravlja Zagreb – Centar pokazalo se da 81,6 % ispitanika nikada nije prisustvovalo edukaciji vezanoj za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja nad starijom osobom, 18,4 % je prisustvovalo nekom obliku edukacije vezanom na temu. Od ukupnog broja ispitanika njih 46,6 % smatra da im je potrebna stručna edukacija vezana za prepoznavanje znakova nasilja nad starijim osobama u obitelji, 31,1 % ih nije sigurno a 22,3 % smatra da im nije potreba stručna edukacija. U Republici Hrvatskoj formalna edukacija za medicinske sestre i tehničare iz područja prepoznavanja zlostavljanja i zanemarivanja u potpunosti je neprepoznata te u slučaju prepoznavanja nisu dostupne smjernice za postupanje (5). Na pitanje „Smatrate li se kompetentnim za prepoznavanje nasilja nad starijim osobama“ 51,5 % ispitanika odgovorilo je da se smatra kompetentnim, a čak 48,5 % odgovorilo je da se ne smatra kompetentnim za prepoznavanje obiteljskog nasilja nad starijim osobama. Nasilje u obitelji teško je prepoznati te mnogi slučajevi ostaju neprijavljeni zdravstvenim radnicima ili zakonodavnim tijelima. Zbog raširenosti ove pojave u društvu zdravstveni radnici, uključujući medicinske sestre u nekom će trenutku procijeniti i zbrinuti žrtvu ili na adekvatan način postupiti prema počinitelju obiteljskog nasilja (11).

White opisuje protokole koji se koriste u Sjedinjenim Američkim Državama za prepoznavanje problema te edukacije iz područja sestrinske forenzike (12). Prema istraživanju provedenom među medicinskim sestrama i medicinskim tehničarima u Brazilu 2018., objavljenom u *Revista Gaucha Enfermagem* došlo se do zaključka da postoji potreba za neprekidnom edukacijom stručnjaka i boljom komunikacijom između tijela odgovornih za prijavljivanje i uključivanje. Mnogi stručnjaci prepoznaju/sumnjaju u moguće slučajeve nasilja, međutim, ne znaju kako postupiti. Dimenzija problema zahtijeva provođenje pragmatičnih intervencija u kliničkim uvjetima i društvenom kontekstu (13).

Istraživanje provedeno u Iranu zaključuje da edukacija značajno poboljšava sposobnost medicinskih sestara da prepoznaju zlostavljanje starijih osoba u obitelji. Voditelji zdravstvene skrbi i kreatori politike mogu poboljšati sposobnost medicinskih sestara da prepoznaju zlostavljanje starijih osoba provedbom programa kontinuiranog obrazovanja tijekom službe,

poboljšanjem njihovih stavova prema prijavljivanju zlostavljanja starijih osoba, integracijom zlostavljanja starijih osoba u akademski plan i program sestristva i razvojem protokola i sustava za prijavu i upravljanje zlostavljanjem starijih osoba (14).

Nasilje se u literaturi dijeli na emocionalno, fizičko, seksualno, ekonomsko zlostavljanje i zanemarivanje (15). U ovom istraživanju postavilo se pitanje koja je vrsta nasilja nad starijim osobama u obitelji najgora prema mišljenju ispitanika. Pokazalo se da je najveći broj ispitanika (38,8 %) mišljenja da je najgori oblik nasilja zanemarivanje. Nakon toga slijedi seksualno zlostavljanje (22,3 %), emocionalno zlostavljanje (21,4 %), fizičko zlostavljanje (14,6 %) te ekonomsko zlostavljanje (2,9 %).

Istraživanje provedeno u Seulu u Južnoj Koreji koje je imalo za cilj procijeniti prevalenciju i identificirati faktore rizika zlostavljanja starijih osoba tijekom pandemije Covid-19 pokazalo je da je na uzorku od 3016 ispitanika njih 8,5 % bilo zlostavljano, s time da je emocionalno zlostavljanje bilo najčešće (16).

U ovom istraživanju provedenom u Domu Zdravlja Zagreb – Centar anketno pitanje „Smatrate li da ste u slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom dužni razgovarati sa potencijalnom žrtvom i navesti ju da vam se povjeri“ 85,4 % ispitanika odgovorilo je „da“, a 13,6 % da nije sigurno, dok je 1 % ispitanika odgovorilo negativno.

Na pitanje „U slučaju sumnje na nasilje nad starijim osobama u obitelji, biste li isto prijavili nadležnim institucijama“ 78,6 % je odgovorilo potvrdno, 18,4 % da nije sigurno i 2,9 % da ne bi prijavilo. Na pitanje „Postoji li u Republici Hrvatskoj zakonska obveza zdravstvenih djelatnika prijaviti nasilje u obitelji nad starijom osobom policiji i centru za socijalnu skrb 30,1 % odgovorilo je da nije sigurno, a 68,9 % odgovorilo je pozitivno.

Idealno bi bilo kada bi odgovor na prethodna tri pitanja bio 100 %, budući da postoji službeni protokol Ministarstva pravosuđa i uprave Republike Hrvatske za postupanje u slučaju sumnje na nasilje u obitelji, koji između ostalog obvezuje i zdravstvene radnike da u navedenom slučaju razgovara s potencijalnom žrtvom posebno obzirno i navede da mu se kao zdravstvenom radniku povjeri, te sazna što više okolnosti u vezi s povredom ili zdravstvenim stanjem (17).

Ovakve obaveze prijavljivanja u slučaju sumnje na nasilje u obitelji postoje i u međunarodnim zakonodavnim okvirima, primjerice u SAD-u gdje su svi zdravstveni djelatnici obavezni prijaviti takve slučajeve u usmenom i pisanom obliku (18).

U istraživanju o percepciji i poznavanju fenomena zlostavljanja starijih osoba provedenom među zdravstvenim radnicima u Italiji svi su ispitanici prepoznali zlostavljanje starijih osoba

kao povredu ljudskih prava, no 46,94 % nije bilo sigurno u postojanje standardnih postupaka za prijavu zlostavljanja i odgovarajuće postupanje vezano uz isto (6).

Pogleda li se razina značajnosti kod pitanja „U slučaju sumnje na nasilje nad starijom osobom u obitelji biste li isto prijavili nadležnim institucijama“ uočena je statistički značajna razlika s obzirom na područje rada. Postotak pozitivnih odgovora na ovo pitanje znatno je veći kod ispitanika koji rade u gradskom području u odnosu na ruralno.

Statistički značajna razlika uočena je u korelaciji spremnosti na prijavu prepoznatog nasilja i stručne spreme ispitanika. Ispitanici s višom ili visokom stručnom spremom skloniji su prijaviti sumnju na nasilje ili prijaviti prepoznato nasilje.

U istraživanju provedenom u Japanu, dob, spol i radni staž zdravstvenih radnika koji skrbe o starijim osobama navedeni su kao značajne odrednice percepcije zdravstvenih radnika prema zlostavljanju nad starijim osobama (19).

U ovom istraživanju provedenom u Domu zdravlja Zagreb – Centar, prema mišljenju ispitanika starije osobe u obitelji najčešće su zlostavljane od vlastite djece (50 %), zatim 20,6 % od strane partnera/supružnika, 14,7 % od strane snaha/zetova, dok nijedan ispitanik (0 %) ne smatra da bi starije osobe mogle biti zlostavljane od strane unučadi. Prema istraživanju Ajduković i suradnici iz 2008. počinitelji nasilja nad starijim osobama u najvećem broju bila su djeca (50 %), bračni partneri (21 %) i unuci (4 %) (20).

Prema McDonald L. zlostavljanje može biti namjerno i nenamjerno. Pojam nenamjernog zlostavljanja odnosi se na namjerno ili nenamjerno djelovanje koje predstavlja štetu starijoj osobi ili može uzrokovati istu od strane osobe koja se nalazi u odnosu povjerenja sa starijom osobom, kao i propuštanje osiguravanja osnovnih potreba ili zaštite starijih osoba od povrede. Nenamjerno zanemarivanje je propust pri ispunjavanju dužnosti, bez namjere povređivanja starije osobe. Svjesno i svrhovito zapostavljanje potreba starije osobe od strane njegovatelja predstavlja namjerno zanemarivanje (21). Na pitanje u ovom istraživanju „Smatrate li da nasilje nad starijom osobom u obitelji može biti nenamjerno“ 53,4 % odgovorilo je „Ne“, a 46,6 % odgovorilo je „Da“. Ovaj podatak govori da zdravstveni djelatnici nisu u dovoljnoj mjeri upoznati s ovim oblikom zlostavljanja.

Na pitanje „Smatrate li da je vaša uloga kao službene osobe bitna u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji“ 87,4 % ispitanika odgovorilo je pozitivno, dok je 11,7 % ispitanika da nije sigurno. Etički kodeks za medicinske sestre američke udruge medicinskih sestara (ANA) jasno prepoznaje profesionalnu odgovornost sestinstva da štiti prava pacijenata. Prema državnim propisima, medicinske sestre imaju ovlasti djelovati kao zagovornice pacijenata (22). Time se jasno ukazuje da su medicinske sestre bitan čimbenik u

prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji, jer to spada u domenu zaštite prava pacijenata. Unatoč prepoznavanju njihove uloge da interveniraju u slučaju nasilja nad starijim osobama u obitelji, zdravstvenim radnicima nedostaje znanja i vještina po tom pitanju (23).

Iz perspektive javnog zdravstva, medicinske sestre kao zajednica imaju odgovornost prijaviti dobnu diskriminaciju i lobirati za poboljšanje politike, zakonodavstva i prakse kako bi se osigurala sigurnost, autonomija, jednakost i pravičnost starijih osoba. Koristeći ovaj višerazinski pristup, medicinske sestre ne samo da sada štite starije osobe, već čuvaju njihovu vlastitu i našu budućnost (24).

Rezultati istraživanja provedenog u Domu zdravlja Zagreb – Centar pokazuju da medicinske sestre i medicinski tehničari smatraju da je njihova uloga u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama bitna, no svakako je potrebna dodatna edukacija kako bi bili upućeni u što učinkovitije prepoznavanje navedenog nasilja, u zakone i protokole o postupanju u navedenim slučajevima, te kako bi što učinkovitije djelovali u skladu sa svojim ovlastima i kompetencijama.

6. ZAKLJUČAK

Temeljem dobivenih rezultata iz provedenog istraživanja možemo zaključiti:

- medicinske sestre i medicinski tehničari Doma zdravlja Zagreb – Centar smatraju svoju ulogu i značaj kao službenih osoba bitnim u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji
- medicinske sestre i medicinski tehničari Doma zdravlja Zagreb – Centar nisu u dovoljnoj mjeri educirani za prepoznavanje znakova nasilja nad starijim osobama u obitelji
- medicinske sestre i medicinski tehničari Doma zdravlja Zagreb – Centar nisu u dovoljnoj mjeri upoznati sa zakonskim obavezama koje se odnose na ovu problematiku

7. SAŽETAK

Cilj istraživanja: Ispitati mišljenja medicinskih sestara i medicinskih tehničara Doma zdravlja Zagreb – Centar o njihovoj ulozi i značaju kao službenih osoba u prepoznavanju znakova zanemarivanja i zlostavljanja starijih osoba u obitelji.

Nacrt studije: Presječno istraživanje

Ispitanici i metode: Ispitanici su bili medicinske sestre i medicinski tehničari zaposleni u Domu zdravlja Zagreb – Centar, ukupno 103 ispitanika. Sudjelovanje u istraživanju je bilo anonimno i dobrovoljno, a bilo je provedeno kroz kolovoz 2022.

Rezultati: Najviše ispitanika bilo je ženskog spola, gotovo polovica ispitanika bila je srednje stručne spreme, dok je prema radnom mjestu najveći broj ispitanika bio zaposlen u ordinacijama obiteljske medicine i patronažne djelatnosti. Ispitanici su pokazali nedovoljno znanje o poznavanju zakonskih propisa vezanih za nasilje u obitelji nad starijim osobama. Ispitanici smatraju da je njihova uloga bitna u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji. Opisom pojedinih varijabli pronađeno je nekoliko statistički značajnih razlika.

Zaključak: Na osnovu ovog istraživanja medicinske sestre i medicinski tehničari Doma zdravlja Zagreb – Centar smatraju svoju ulogu u prepoznavanju nasilja nad starijim osobama u obitelji značajnom, no prepoznata je potreba za sustavnom edukacijom u predmetnom području.

Ključne riječi: Dom zdravlja Zagreb – Centar; medicinske sestre; nasilje; starije osobe; uloga

8. SUMMARY

Opinions of nurses and medical technicians of the Zagreb Health Center on their role in recognizing violence against the elderly in the family

Objectives: Examine the opinions of nurses and medical technicians of the Zagreb Health Center on their role and importance as officials in recognizing signs of neglect and abuse against the elderly in the family.

Study Design: A cross-sectional study was conducted

Participants and Methods: Participants were nurses and technicians employed in Zagreb Health Center, a total of 103 participants. Participation in study was anonymous and voluntary, and it was conducted through August 2022.

Results: The most of participants were female, almost half of the participants had secondary education, and according to workplace the largest number of participants was employed in Family Practice Office and patronage service. Participants have shown insufficient knowledge in familiarity with law regulations related to violence against the elderly in the family. A few statistically significant differences were found in the description of individual variables.

Conclusion: Based on this research, nurses and technicians of the Zagreb Health Center consider their role in recognizing violence against the elderly in the family to be significant, however, the need for systematic education in subject area is recognized.

Key words: elderly; nurses; role; violence; Zagreb Health Center

9. LITERATURA

1. Rusac S. Funkcionalna nesposobnost starijih osoba kao činitelj rizika za izloženost nasilju u obitelji. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 2011;47(2):87-95.
2. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 70/17, 126/19, 84/21
Dostupno na adresi: <https://www.zakon.hr/z/81/Zakon-o-za%C5%A1titi-od-nasilja-u-obitelji>. Datum pristupa: 6. 9. 2022.
3. Ajduković D, Ajduković M. Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti. *Medicina Fluminensis*.2010;46(3):292-299.
4. Baturina D. Kako zaštititi starije osobe? Mogućnosti poboljšanja društvenog položaja i prevencije nasilja nad starijim osobama. *Bogoslovska smotra*. 2021;91(1):117-144.
5. Šare S, Ljubičić M. Uloga medicinske sestre u prepoznavanju znakova zlostavljanja osoba starije dobi The role of nurses in recognizing the abuse of elderly people. *Sestrinski glasnik*.2017;22(2):125-128.
6. Corbi G, Grattagliano I, Sabbà C, et al. Elder abuse: perception and knowledge of the phenomenon by healthcare workers from two italian hospitals. *Intern Emerg Med*. 2019;(4):549-555.
7. Rusac S. Zlostavljanje i zanemarivanje starijih osoba u obitelji. U: Tomek-Roksadić S, Šostar Z, Fortuna V, urednici. Četiri stupnja gerijatrijske zdravstvene njege sa sestriškom dokumentacijom i postupnikom opće/obiteljske medicine u domu za starije osobe. Zagreb: Referentni centar Ministarstva zdravlja RH za zaštitu zdravlja starijih osoba; 2012:322-336.
8. Huecker MR, King KC, Jordan GA, Smock W. Domestic Violence. In: StatPearls. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2022.
9. Criner JA. The nurse's role in preventing abuse of elderly patients. *Rehabil Nurs*. 1994;19(5):277-297.
10. Lukić IK, Sambunjak I. Vrste istraživanja. U: Marušić M, urednik. Uvod u znanstveni rad u medicini. 5. izdanje. Zagreb. Medicinska naklada; 2013:38-55.
11. Houseman B, Semien G. Florida Domestic Violence. In: StatPearls. StatPearls Publishing, Treasure Island (FL); 2021.
12. White SW. Elder Abuse: Critical care nurse role in detection. *Crit Care Nurs Q*. 2000; 23(2):20-25.

13. Oliveira KSM, Carvalho FPB, Oliveira LC, Simpson CA, Silva FTLD, Martins AGC. Violence against the elderly: the conceptions of nursing professionals regarding detection and prevention. *Rev Gaucha Enferm.* 2018;39:574- 662.
14. Gafari F, Alipour A, Fotokian Z. The effects of education on nurses's ability to recognize elder abuse induced by family members. *Nurs Midwifery Stud.* 2020;9:1-8
15. Rusac S, Čizmin A. Nasilje nad starijim osobama u ustanovama. *Medica Jadertina.* 2011;41(1-2):51-58.
16. Son YH, Cho MS. Abuse and risk factors among community-dwelling elderly in South Korea during COVID-19. *J Elder Abuse Negl.* 2022;34(4):259-272.
17. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.
Dostupno na adresi:
https://mup.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Protokol_o_postupanju_u_slucaju_nasilja_u_obitelji-usvojila_Vlada_19_6_2019.pdf.
Datum pristupa: 9. 9. 2022.
18. General Law – Part I, Title XVI, Chapter 111, Section 72H
Dostupno na adresi:
<https://malegislature.gov/Laws/GeneralLaws/PartI/TitleXVI/Chapter111/Section72H>
Datum pristupa: 10. 9. 2022.
19. Yi Q, Hohashi N. Comparison of perceptions of domestic elder abuse among healthcare workers based on the Knowledge-Attitude-Behaviour (KAB) model. *PLoS One.* 2018; 13(11):206-640.
20. Ogresta J, Rusac S, Ajduković M. Izloženost starijih osoba nasilju u obitelji. *Revija za socijalnu politiku.* 2008;15(1):3-22.
21. McDonald L. Abuse and neglect of elders. U: Birren, JE, ur. *Encyclopedia of gerontology.* United Kingdom: Academic Press; 2007:1-10.
22. Gerber L. Understanding the nurse's role as a patient advocate. *Nursing.* 2018;48(4):55-58.
23. Mohd Mydin FH, Wan Yuen C, Othman S, Mohd Hairi NN, Mohd Hairi F, Ali Z, Abdul Aziz S. Evaluating the Effectiveness of I-NEED Program: Improving Nurses' Detection and Management of Elder Abuse and Neglect-A 6-Month Prospective Study. *J Interpers Violence.* 2022;37(1-2):719-741.

24. Phelan A. The role of the nurse in detecting elder abuse and neglect: current perspectives. *Nursing: Research and Reviews*. 2018;8:15-22.